

IAN GARNER

SUKUPOLVI

**VENÄJÄN FASISTISET
NUORISO- JA LAPSISOTILAAT**

DOCENDO

A large, bold, black number '7' with a distressed, ink-like texture. The number is positioned vertically, with the top horizontal bar at the top and the diagonal stem extending downwards. The bottom horizontal bar is at the bottom. To the right of the diagonal stem, there is a small, solid black square.

IAN GARNER

SUKUPOLVI
VENÄJÄN FASISTISET
NUORISO- JA LAPSISOTILAAT

Suomentanut Kyösti Karvonen

DOCENDO

Suomennoksen copyright © Kyösti Karvonen ja Docendo 2024
Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Englanninkielinen alkuteos
Z Generation: Into the Heart of Russia's Fascist Youth

Copyright © Ian Garner, 2023
Z Generation was first published in 2023
by C. Hurst (Publishers) Ltd., London
This edition has been arranged by Red Rock Literary Agency Ltd.

Suomenkielisen teoksen kansi: Jarkko Lemetyinen / Katse Design
Taitto: Jukka Iivarinen /Taittopalvelu Vitale

ISBN 978-952-382-767-7

Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

Kiitokset.....	7
1 Jumala on poikiemme kanssa.....	9
2 Satumainen uudelleensyntyminen	45
3 Sisäinen vihollinen.....	89
4 Uusi versio nuorista.....	121
5 Kun fasismi päästetään irti	161
6 Protestointia vailla merkitystä.....	197
7 Z-sukupolvi.....	231
Johtopäätökset: Miten fasisti poisohjelmoidaan.....	269
Lähdeluettelo.....	295
Kirjallisuus	327
Henkilöhakemisto	331

KIITOKSET

Olen äärimmäisen kiitollinen kärsivällisyydestä, oivalluksista ja jalomielisyydestä niille, jotka auttoivat minua toteuttamaan tämän kirjan salamannopeasti.

Kiitokset ennen kaikkea Mašalle ja Varjalle. Moraalisesta tuesta. Kärsivällisyydestä. Teekupillisista. Konserteista ja sävellyksistä. Kaikki aivan uskomattomia.

Kiitokset Michael Dwyerille, Lara Weisweiller-Wulle, Tim Pagelle ja muille Hurstin tiimin jäsenille, jotka ovat tehneet tästä projektista todellisuutta. Olette kaikkiupertähtiä.

Kymmenet hienot ihmiset ovat vastanneet kysymyksiin, tehneet ehdotuksia ja esittäneet minulle oivalluksiaan. Heitä on liian monta mainittaviksi erikseen, mutta erityiset kiitokset Emma Burrowsille, Robert Dalelle, Allyson Edwardsille, Aleksandr Fokinille, Matthew Fordille, Maximilian Hessille, Greg Hicksille, Francine Hirschille, Stephen Ivielle, Jade McGlynnille, Alison Meekille, Ben Noblelle, Francis Scarrille, Ivana Stradnerille, Jonny Ticklelle ja Josh Wrightille.

Ja kiitokset niille, jotka ovat antaneet aikaansa haastatteluille ja muille kommenteille: Anton Barbashinille, Toomas Hendrik Ilvekselle, Sokeel Parkille, Bob Raelle, Oleksandra Tshehanovskalle ja Bruce Whittelle.

Lopuksi esitän kiitokseni sekä nimetyille että nimeämättömille haastatteluille ja kirjan kohteille. Toivon, että olen ollut reilu teitä koskevissa kuvailuissani. Saatamme olla aina eri mieltä politiikasta, mutta toivon, että löydämme rauhan.

JUMALA ON POIKIEMME KANSSA

”Saastaiset ukronatsit haistakoot paskan.”

”Jumala on poikiemme kanssa, tappakaa homot.”

”Älä petä synnyinmaatasi, kusipää.”

”Kavala pohjasakka kuolee.”

Yhdeksäntoistavuotias Alina on kotoisin Nižni Tagilistä, melko vastenmielisestä ja nopeasti kuihtuvasta jälkineuvostoliittolaisesta kaupungista. Se tunnetaan parhaiten rautamalmiteollisuudesta ja neuvostopanssarivaunujen valmistuksesta.¹ Venäläisen mittapuun mukaan hän on varttunut onnellisissa oloissa. Koska Alinan kirjanpitäjäisä työskentelee esimiestehtävissä paikallisessa yrityksessä ja ansaitsee hyvin, tytär on päässyt matkustelemaan laajalti. Alina on iPhonensa ja MacBookinsa lumoissa ja juoksee jokavuotisella, yhteensä yli 3 000 kilometrin mittaisella Moskovan-matkallaan viimeisimpien design-vaatteiden perässä.

Silloin kun Alina ei opiskele graafiseksi suunnittelijaksi, hän tekee kaikkea sitä, mitä kuka tahansa hänen ikäisensä saattaisi tehdä. Alina hengaaile paikallisessa korjaamossa työskentelevän poikaystävänsä Sergein kanssa. He ja heidän ystävänsä katsovat paikallisessa elokuvateatterissa viimeisimmät Hollywoodin hittielokuvat, jotka tuodaan piraatteina Venäjän markkinoille tai näytetään halvan kotimaisen elokuvan jälkeen. (Annan ystävät

sanovat olevansa ”kyllästyneitä” ”pitkävetisiin” kotimaisiin, jotka ovat yleensä halpoja romanttisia elokuvia tai valtion rahoittamia, toista maailmansotaa käsitteleviä speaktaakkeleja.)

He kumoavat valtaisia määriä alkoholia paikallisissa baareissa. Instagramin influensserien minimalistisen tyylin innoittamina he toivovat kuitenkin juovansa vähemmän ja miettivät koko ajan, omaksuako terveet elämäntavat. He tykkäävät käydä ylenpalttisen kaljoittelun ja tupakoinnin voimalla pitkillä kävelyillä – kunnan venäläisillä *progulkilla* – lyhyinä kesäkuukausina, jolloin kärventävän kuumuuden tiedetään nousevan reilusti yli kolmenkymmenen asteen. Kun Alina valmistuu, hän haaveilee vaihtavansa Sergein kanssa maisemaa Nižni Tagilin rappeutuvasta neuvostoarkkitehtuurista Moskovon kirkkaisiin valoihin. Alina on asettanut tavoitteekseen saada työpaikka pääkaupungin high tech -teollisuudesta.

Useimpien venäläisnuorten tapaan Alina on koukussa älypuhelimensa. Hän on ladannut sivulleen millenniaalin joka-päiväisen elämän kaikki houkutukset ”Venäjän Facebookissa” VK:ssa, jota käyttää säännöllisesti yli seitsemänkymmentä miljoonaa venäläistä. Hän näyttää valokuvia matkoilta Egyptiin – rentoa oleilua hiekkarannalla, kastautumista virkistävässä uimaltaissa – ja Mustanmeren lomakohteeseen Sotšiin, joka isännöi talviolympiakisoija vuonna 2014 juuri ennen kuin Vladimir Putinin joukot kaappasivat Krimin Ukrainalta. Alina jakaa videoita kynsi-designista, muodista, elokuvista ja televisiosta. Alina fanittaa kovasti Maisie Williamsin näyttämää *Game of Thrones* -hahmoa. Williams on hänen sanojensa mukaan modernin naiseuden ”raju” roolimalli.

Alinan VK-sivusto on kuitenkin muuttunut täysin 24. helmikuuta 2022 jälkeen Venäjän sulatettua Itä-Ukrainassa vuonna 2014 aloittamansa jäätyneen konfliktin hyökkäämällä maahan. Kuluttamisesta kertovat turhuudet ovat kadonneet sivuilta. Satojen tuhansien muiden venäläisten tavoin Alina on liittynyt kymmeneen viranomaisten pyörittämiin ja mainostamiin (tai

aidoiksi naamioituja maksettuja mielipiteitä levittäviin) ryhmiin, joilla on sellaisia nimiä kuin ”TODELLINEN Ukraina”, ”Z terrorismia vastaan” ja ”Z on yhtä kuin Voitto”, ”Venäjän Kevät” ja VahvuusZ Totuudessa”. Olipa Alina piilossa makuuhuoneessa, jota koristavat yhä teini-ikään kuuluvat jutut – ankean kukkatapetin päälle teipatut prameat julisteet, pöydällä levällään olevat kosmetiikkatuubit, kehystetyt valokuvat ystävästä kirjahyllyillä – tai postaamassa luokasta, linja-auton takapenkiltä tai baarista samalla, kun rupattelee ystäviensä kanssa, hänen vimmansa tykätä, kommentoida ja jakaa Venäjän Ukrainaa vastaan käymän sodan maailmaa näyttää kyltymättömältä.

Alina aloitti jakamalla postauksia suoraan ryhmistä, joihin hän oli liittynyt. Tässä salaliittojen täyttämässä maailmassa uusia ”totuuksia” turmeltuneista ukrainalaisista uusnatseista paljastuu joka päivä. Naton ja Yhdysvaltain viranomaisten johtamat hämärrät voimat väijyvät jatkuvasti Venäjää, ja Ukraina on tuhattava, jotta se – ja venäläiset – pelastuisivat aavemaiselta natsiuhkalta. Alinan VK-seinä on täynnä apokalyptisia kuvia ”Fashington D.C:ssä” palavasta Valkoisesta talosta, Ukrainan lipusta (”paholaisen hakarististä”), Ukrainan rintamalla joukkoja siunaavista ortodoksisista papeista ja pyhimyksistä ja ”pelastaja” Putinista. Tässä todellisuudessa pyhää Venäjää saartavat viholliset, jotka ovat valmiit tuhoamaan sen täydellisesti.

Kun sota Ukrainassa on jatkunut, Alina on alkanut improvioida. Hän lisää näihin sosiaalisen median yhteisöjen pelottaviin aiheisiin ja kieleen vauhkoja ja kiihkeitä huomautuksia: ”*Hoholit* (venäläisten ukrainalaisista käyttämä loukkaava termi, joka tarkoittaa töyhtöpäätä) ovat mulkeroita”; ”Venäjän lippumme valkoinen tarkoittaa puhtautta”; ”Ukrofasistit, olette vesikauhuisia koiria”; ”Jos minä olisin [vastuussa], te runkkarit saisitte, mitä ansaitsisitte”; ”Ukrainalaiset, on parempi olla puhumatta ukrainaa, se kuulostaa kerrassaan typerältä, kuin venäjän mökellykseltä”. Putin on Alinan postauksen mukaan ”Jumalan lahja. Me olemme kaikki Putineita”. Alinan elämä ennen

hyökkäystä Ukrainaankin olisi voinut olla kuin kenen tahansa puhelintaan rakastavan ja syrjäseudun tylsyyden sijasta suurkaupungin elämästä unelmoivan yhdysvaltalaisen tai eurooppalaisen teini-ikäisen elämä. Ei enää.

Puhtaudesta puhuminen, epäinhimillistämisen kieli, pilkan-teko. Alina ei pelkäästään hoe propagandaa, jota levittävät hänen oman maansa vallanpitäjät ja sosiaalisen median ryhmät, joihin hän on liittynyt. Hän on oppinut puhumaan väkivallan kieltä – venäläisen fasismin kieltä.

Alina ei ole yksin. Tuhannet venäläiset osallistuvat nykyään tähän vihan ja sodanlietsonnan julkiseen esittämiseen Runetissa – venäjänkielisessä internetissä, jolla on omat sosiaaliset verkostonsa, hakukoneensa, blogisivustonsa sekä ruokaverkko-kauppa-, taksi- ja shoppailusovelluksensa. Nuoret venäläiset verkon käyttäjät rehentelevät raivollaan ja yllyttävät toisiaan ukrainalaisvastaiseen kiihkoon, kun sotaa koskevat uutiset (tai pikemminkin sitä koskevat salaliitot) tunkeutuvat Venäjän yhteiskunnan joka kolkkaan. Ali-ihmisinä pidettyjä ukrainalaisia vastaan hyökätään, vallanpitäjien viimeisimmästä lännen pahuudesta kertovasta salaliitosta jauhetaan kyllästymiseen saakka miljoonille sosiaalisen median käyttäjille. Putinia ja Jumalaa kiitetään Venäjän johdattamisesta Ukrainaankin sen fasistisen uhan ulos ajamiseksi ja tuhoamiseksi ja kuolleita nuoria sotilaita ylistetään pyhiksi marttyyreiksi.²

Miten länsimaistuneelta vaikuttava, Hollywoodista pitävä huoleton teini-ikäinen, joka unelmoi nykyaikaisesta urasta pöhi-sevässä ja kosmopoliittisessa Moskovassa, muuttui online-fasistiksi, näköjään yhdessä yössä? Uskooko hän sanaakaan siitä, mitä hän kirjoittaa ja onko se kaikki vain näön vuoksi? Kenelle hän kirjoittaa? Ja mitä tapahtuu seuraavaksi Venäjälle ja maailmalle, jos raivopäisten, fasististen Alinoiden sukupolvi kasvaa ja alkaa johtaa maailman suurinta ydinasevaltiota?

HYÖKKÄYS JA PUHDISTUS

Vuoden 2022 alkupuolelle mennessä Venäjä oli keskittänyt lähes kaksisataatuhatta sotilasta Ukrainan vastaiselle rajalleen, yli tuhannen kuudensadan kilometrin päähän Alinan Nižni Tagilissa olevasta kodista. Vallanpitäjät olivat valmiita dramaattisesti paisyttamaan konfliktia, joka oli kuplinut vuodesta 2014 lähtien, jolloin Venäjä miehitti Krimin ja perusti separatistihallinnot Donetskiin ja Luhanskiin Ukrainan itäosiin.

Helmikuun 24. päivän vastaisena yönä Putin puhui kansakunnalle.³ Ruhtinaallisesta, puupaneloidusta työhuoneesta syvältä Kremlistä puhunut Putin väitti, että Venäjä oli pakotettu aloittamaan Ukrainassa ”sotilaallisen erikoisoperaation”. Fraasi kuulostaa yhtä tyhjältä venäjäksi kuin suomeksikin.

Presidentti lateli päätökselleen joukon historiattomia ja epäloogisia perusteluja. Operaatio puolustaisi ukrainalaisia ”nöyryytykseltä ja kansanmurhalta, johon Kiovan hallinto on syyllistynyt”. Venäjä ei ”tyrkyttäisi mitään... väkisin”; se pyrki ainoastaan turvaamaan ”vapauden” Kiovan väitetyltä ”natsihallinnolta”. Putin pyysi venäläisiä muistamaan esivanhempiansa toisessa maailmansodassa tekemät uhraukset, jolloin kaksikymmentäviisi miljoonaa neuvostoliittolaista kuoli taisteluissa Hitlerin joukkoja vastaan, ja taistelemaan ”esivanhempiansa kulttuurin, arvojen, kokemusten ja perinteiden puolesta”. Putin päätti puheensa toivoa henkiviin sanoihin: ”Luotan tukeenne ja voittamattomaan voimaan, josta kumpuaa rakkautemme synnyinmaatamme kohtaan.” Tämä oli uskon ja luottamuksen sota: venäjän kielessä näillä kahdella sanalla on sama juuri.

Logistiset katastrofit ja valtavat miehistötappiot kalvoivat Ukrainaan hyökänneitä joukkoja, jotka lisäksi epäonnistuivat saavuttamaan tavoitteensa vallata Kiova nopeasti. Ongelmista huolimatta Venäjän jalkaväki ja tykistö alkoivat möyhentää vihollista. Mariupolin tapaisia elämää kuhisseita kaupunkeja hävitettiin maan tasalle. Siviilejä tulitettiin tarkoituksellisesti

raketeilla ja pommitettiin lentokoneista. Kun Ukrainan joukot ajoivat miehittäjät pois huhtikuun alkupuolella Kiovan läheltä, ne alkoivat löytää todisteita eurooppalaisella maaperällä tehdyistä järkyttävimmistä julmuuksista sitten Jugoslavian sotien. Venäläiset sotilaat olivat mellastaneet kiduttaen, murhaten ja raiskaten viattomia siviilejä. Sen jälkeen joukkohautoja ja kidutuspaikkoja on löydetty lisää.

Tiedotusvälineissä ja ortodoksisessa kirkossa olevat Venäjän vallanpitäjien liittolaiset aloittivat kotirintamalla oman 24/7-hyökkäyksensä. Mieliopijoiden megafonit kannattivat ydinasehyökkäyksiä länttä vastaan, Baltian maiden miehittämistä ja väittivät, että ukrainalaiset ”natsit” olivat vastuussa historiallisista rikoksista, jotka ovat jatkuneet toisesta maailmansodasta nykypäivään asti. Sosiaaliseen mediaan tulvi kuvia lapsista, joita Ukrainan asevoimien väitettiin tappaneen ja joita Venäjän ”liittoutuneiden joukkojen” – liittolaiset olivat Donetskin ja Luhanskin miehitetty alueet – väitettiin pelastaneen. Ukrainasta alkaen kaikki – Britannia, Kanada, Yhdysvallat, Puola, Japani, Ruotsi, Suomi, kansalaisjärjestöt ja absurdiuden huippuna Israel – leimattiin natsija rakastaviksi terrorismin tukijoiksi.

Vaatimukset tehdä kansanmurha ja kuvaukset Venäjään kohdistuvista uhkista esitettiin machoilevalla sekä naisia ja homoja vihaavalla kielellä. Venäjän viholliset ovat ”hinttejä”, ”akkoja”, ”nynnyjä” tai ”mustia” ja ”nekruja”. Ukrainalaisia vastaan hyökyy solvauksia, joissa kaikuu natsismin kieli: he ovat ”sairaita”, ”elukoita”, ”hirviöitä”, ”eläimiä” ja pohjanoteerausena *neljudi*, ”ei-ihmisiä”.⁴ ”Miksi myrkyttää kourallinen torakoita sariinilla, kun on olemassa joukko yksinkertaisempia ja halvempia tapoja tehdä se?” kysyi yksi suosittu toimittaja ja bloggaja sen jälkeen, kun Venäjää syytettiin kemiallisten aseiden käyttötätä Ukrainassa.

Venäjän ortodoksinen kirkko ei epä kristillisesti tee mitään taivutellakseen luopumaan väkivaltaisesta käyttäytymisestä. Sen johtaja patriarkka Kirill päinvastoin siunaa joukot Moskovassa

olevan asevoimien katedraalin saarnastuolista. Katedraali on valtion rahoittama megakirkko, jossa järjestetään armeija-aiheisia näyttelyjä. Se avattiin vuonna 2020 voitonpäivänä, jolloin valtio juhli vuosittain toisen maailmansodan päättymistä. Uskonto on niin täydellisesti yhtä vuoden 2022 valtion kanssa, että kommentaattorit väittävät ”Venäjän patriarkan uskovan Putiniin Jumalan asemesta”⁵

WhatsApp muistuttavan sosiaalisen median Telegram-kanavan – jonka suosittuihin uutis- ja keskustelukanaviin sen käyttäjät voivat liittyä – ja Alinalle rakkaan VK:n käyttäjät olivat koukussa. Valtion, tiedotusvälineiden ja kirkon muodostaman nyky-Venäjän epäpyhän vallan kolminaisuuden rohkaisemat raiskaukset, kidutukset ja väkivaltaiset fantasiat muuttuivat vuoron perään todellisuudeksi rintamalla.

Samaan aikaan vallanpitäjät estivät Venäjän suurelta yleisöltä pääsyn ulkopuoliseen informaatioon ja sulkiivat suut niiltä, jotka uskalsivat poiketa valtion propagandan linjoilta. Harvat jäljellä olleet itsenäiset uutisvälineet, esimerkiksi liberaali radio-asema Eho Moskvi (*Moskovan kaiku*) ja riippumaton televisio-kanava Dožd (*Sade*) suljettiin. Pahikset ja huligaanit hyökkäsivät julkisesti journalistien, jopa Nobelin rauhanpalkinnon saaneen Dmitri Muratovin kimppuun. Pääsy valtavan suosittuihin Instagramiin ja Facebookiin estettiin, vaikkakin nuoret venäläiset IT-nörtit kiersivät helposti vallanpitäjien asettamia rajoituksia. Erittäin ankara uusi laki kielsi levittämästä ”vale-uutisia” Venäjän asevoimista. Kansalaisia uhkasi lain rikkomisesta jopa viidentoista vuoden vankila- tai enimmillään puolentoista miljoonan ruplan sakkotuomio. (Enimmäissakkotuomio on yli kaksikymmentä kertaa enemmän kuin hieman alle 58 000 ruplan keskimääräinen kuukausipalkka.)

Venäläiset olivat haltioissaan ja shokissa. Jotkut nuoret venäläiset lähtivät kaduille osoittamaan mieltään, mikä johti siihen, että Putinin turvallisuusjoukot pidättivät viisitoistatuhatta ihmistä sodanjulistuksen jälkeisinä kolmena viikkona. Yksittäisistä,

absurdeista mielenosoituksista vallanpitäjien politiikkaa vastaan – tekovereen peittyneitä opiskelijoita ilmaantui yliopistojen ulkopuolelle tai piti käsissään tyhjiä mielenosoituskylttejä Moskovan Punaisella torilla – tuli viraaleja lännessä, mutta Venäjällä niiltä ummistettiin silmät.

Jotkut harvat julkisuuden henkilöt ottivat kantaa. Yllättävät järjen äänet, esimerkiksi pitkään valtiollisella tv-kanavalla jatkuneen ja erittäin suosituksen, Jimmy Kimmelin myöhäisillan talk show'ta muistuttavan ohjelman juontaja Ivan Urgant, huomasiivat äkkiä olevansa työttömiä. He pakenivat Israeliin, Kyprokselle ja vieläkin pidemmälle. Vallanpitäjien lihassa olevat tutut piikit luokiteltiin äkkiä ”ulkomaisiksi agenteiksi”, mikä merkitsee laajoja rajoituksia heidän toimintaansa. Ulkomaisiksi agenteiksi leimattiin nuoria julkkiksia, esimerkiksi suorapuheinen rap-artisti Ališer Morgenštern ja tubettaja Juri Dud, joka tekee miljoonille käyttäjilleen aggressiivisia dokumentteja valtion korrumpitiosta ja itsevaltaisuudesta.⁶ Poliitikot, propagandistit ja papit iskivät näiden kuuluisien ”kansanvihollisten” kimppuun julkisena arvostelukuorona.

Jaloillaan ei äänestänyt pelkästään kuuluisia venäläisiä. Arviolta 200 000 venäläistä lähti maasta muutamassa viikossa hyökkäyksen alkamisesta. He käyttivät hyväkseen suotuisia viisumikäytäntöjä livahtaen Georgian, Armenian ja Kazakstanin tapaisiin entisiin neuvostotasavaltoihin, joissa on paljon venäjänkielisiä. Harvat onnekkaita, joilla oli suhteita, rahaa ja oikea viisumi, pääsivät Baltian maihin tai pidemmälle Eurooppaan.

Protestiliike kuivahti kuitenkin kokoon yhtä nopeasti kuin oli alkanutkin. Maaliskuun loppuun mennessä sillä ei ollut enää käytännössä julkisia kasvoja. Kourallinen julkisuuden henkilöitä kertoi harvakseltaan julki sodanvastaisia näkemyksiään, ja pieni puro venäläisiä lähti edelleen maasta. Puro muuttui lyhytaikaiseksi tulvaksi, kun valtio ilmoitti osittaisesta liikkeen kannallepanosta syyskuun lopulla, mutta ylipäättään oppositio vetäytyi ja vaiken. Venäjä on saattanut olla vuosisatoja tunnettu

toisinajattelijoistaan runoilija Aleksandr Puškinista Leniniin, Andrei Saharoviin ja Aleksei Navalnyihin, mutta sen oppositioita ei ole koskaan peloteltu niin kuin nyt.

Venäläisestä yhteiskunnasta oli paljastunut jotakin hälyttävää. Putinin kertomat sodan perustelut saattoivat olla hataria ja propagandatulva posketonta. Propagandaa kehitettiin ukrainalaisten koronabiolaboratorioiden ”löytämisestä”, ydinaseiden valmistamissuunnitelmista ja salaliitoista, Yhdysvaltain maaseutucollegeista ja Kiovan eläinklinikoista. Tästä kaikesta huolimatta useimmat venäläiset ilmoittivat tukevansa sotaa jossakin määrin. Vaikka Venäjän mielipidetiedusteluihin ei olekaan juuri luottamista, jopa 70–80 prosenttia venäläisistä ja yli puolet 18–25-vuotiaista tuki ”erikoisoperaatiota”.⁷

Huolimatta kaikista maasta lähteneistä julkisuuden henkilöistä yhtä monet heistä asettuivat tukemaan sotaa. Kansallinen urheilusankari ja jääkiekkoseura Washington Capitalsien kapteeni Aleksandr Ovetškin matkusti Moskovaan tapaamaan Putinia kannattavaa nuorisajohtajaa. Venäjällä JayZ:tä vastaava rapmoguli Timati, joka omistaa kaikkea mahdollista levy-yhtiöistä burgeribaareihin ja jolla on läheiset suhteet Kremliin, väitti ”maailman haluavan uutta Gorbatšovia tai Jeltsiniä”, mukamas heikkoa, venäläisvastaista johtajaa. Timatin mukaan ”historialla on muita suunnitelmia”. Valokuvauksellinen nuori YouTube-laulaja Roma Želud, josta on tullut monikäyttöjulkkis, vaahtosi Instagram-tilillään lännen Ukrainalle antamasta tuesta: ”Siitä vain, Venäjä! Kannatan maailman rauhaa. Niiden, joita tuette, viha ja vaatimukset tappaa venäläisiä ovat paljastaneet meille todelliset kasvonsa!”

Väkivallan kieli alkoi tallata sodanvastaisen protestoinnin ituja. Huhtikuussa yleistä mielipidettä lännessä järkyttivät Kiovan esikaupungista Butšasta paljastuneet joukkomurhat. Kuvat kaduille jätetyistä ruumiista, joiden kädet oli sidottu ja silmät peitetty siteellä, silvotuista vartaloista sekä kellareista ja kouluista löydettyistä kidutuskammioista, tyrmistyttivät maailmaa.

Venäjän vallanpitäjät menivät ylikierroksille tuottaen narratiivin, joka väitti, että kuvamateriaali oli väärennettyä, että kyse oli läntisestä ”provokaatiosta” tai ettei ruumiita ollut kenties ollenkaan tai että ukrainalaiset ja hämäräperäiset läntiset voimat olivat tehneet joukkomurhan lavastaakseen hyvän ja rehellisen Venäjän armeijan syylliseksi.⁸

Kaikkiin venäläisiin tämä ei enää uponnut. Yhä useammat alkoivat puhua nationalistisilla sosiaalisen median kanavilla sätimällä maansa armeijaa armeliaisuuden osoittamisesta viholliselle. Sadat käyttäjät jättivät kommentteja, joiden mukaan nämä ”ei-ihmiset”, ”syöpäläiset” ja ”sairaat” ukrainalaiset ”ansaitsivat kuolla.” Eräs käyttäjä kirjoitti: ”Meidän on tapettava nämä mulkerot.”⁹

Alina liittyi mukaan raivoisaan keskusteluun. ”Butša. Minä teen heille uuden Butšan. Annan heille opetuksen.” Alina ei pelkästään kiistä Venäjän tekemiä julmuuksia, vaan hän myös tukee niitä innokkaasti. Alina jopa lupaa, että hän haluaisi osallistua kotimaassa kansanmurhaan valtion kahta vihollista – ukrainalaisia ja homoseksuaaleja – vastaan: ”*Ukrit**, tulkaa pitämään homojen pride-kulkue Tagiliin, niin teemme siitä lihamyllyn.” Sana ”lihamylly” on suosittu venäläinen synonyymi kidutusta sisältävälle oikeudenkäynnille ja samankaltaiselle verilöylylle, johon neuvostoliittolaiset joutuivat toisessa maailmansodassa. Nyt ”etnisiä venäläisiä” eli venäjää Ukrainassa puhuvia, joita Putinin valtio väittää puolustavansa, mukamas syöttävät lihamyllyn heidän vihollisensa. Alina paistaa kaikki Venäjän ”viholliset” samaan koriin: ukrainalaiset, homoseksuaalit ja natsit ovat synonyymejä ja kaikki ei-venäläisiä. Sen takia he ovat sekä pahoja että ei-toivottuja.

Valtion ja sen propagandistien, lukuisten tunnettujen kasvojen ja valtavan monien sosiaalisen median ryhmien neuvosta Alinan kaltaiset venäläiset yllyttivät Venäjän joukkoja

* Ukri ja ukropi ovat Venäjän propagandan ukrainalaisista ja Ukrainan yhtenäisyyden kannattajista käyttämiä halventavia nimityksiä. (Suom. huom.)

käyttäytymään mitä kauhistuttavimmilla tavoilla, kun ne riehuivat miehitetyissä ukrainalaisissa kaupungeissa. Sotilaat menivät liian pitkälle, ja isot siivut suuresta yleisöstä – eivät kaikki, mutta vähintäänkin melkoinen vähemmistö – ei tyytynyt vain osoittamaan suosiotaan. Alinan tavoin he usuttivat joukkoja nautiskellen siitä, että ne olivat pahiksia länsimaisissa tiedotusvälineissä. Mitä pahempi veriteko, sitä enemmän suuri yleisö julisti: *#Emme-olehäpeissämme (NamNeStidno)*. Se uskoi sotilaiden ristiretkeen. He uskoivat olevansa puhdistamassa Venäjää – maata, joka on olemassa kaikkialla, missä Venäjä on joskus hallinnut ja kaikkialla, missä venäjää puhutaan.

* * *

Alinan tie ei ole ainoa, jolle tämän ajan venäläiset lähtevät. Siitä huolimatta jakolinjan toisella puolella olevat nuoret venäläiset ovat pelokkaampia kuin koskaan ottamaan kantaa. Lähetin tusinoittain sähköposteja kontakteille ja vanhoille ystäville. Edes uskottuimmat kontaktini eivät halua avautua:

Sveta, terve. Long time no speak, mutta toivon, että voit hyvin. Kuule, olen kirjoittamassa Venäjän nuorista. Tiedän, että sinulla on mahdollisesti kiirettä, mutta voinko puhua kanssasi asiasta? Olisi hienoa kuulla ajatuksiasi, millaista nuorten opettaminen on juuri nyt.

Vastaus tulee melkein silmänräpäyksessä. Sveta vastaa samalla tavalla, jonka olen nähnyt jo kovin monta kertaa. ”Mahtavaa. Ihana kuulla sinusta. Kaikki on maassamme juuri nyt monimutkaista, joten en voi auttaa. Kaikkea hyvää, Sveta.”

”Monimutkaista”. Yksi sana sanoi enemmän kuin pitkävetäinen poliittinen keskustelu. Nyt opettajana toimiva, reilu kolmekymppinen Sveta ei ollut koskaan tuppisuu. Meillä oli tapana hengailta enemmän toivoa täynnä olleessa Pietarissa, kanavien

täyttämässä pohjoisen Venetsiassa, joka ilmensi monille venäläisille kansakunnan yhteyksiä eurooppalaiseen kulttuuriin ja voimaan 2000-luvun loppupuolella.

Sveta rakasti länttä, mutta hän rakasti myös omaa maataan. Hän puhui erinomaista englantia, mutta hän halusi aina näyttää ”todellisen Venäjän”. Hän vei minut kiertomatkoille tutustumaan Pietarin barokkiarkkitehtuuriin, johti sen kanavien ja bulevardien halki, paimensi maanalaisella sen kaukaisille moderneille laitamille ja kutsui perheen tapaamisiin. Sveta piti kovasti kuumista brittiläisistä ja yhdysvaltalaisista indiebändeistä, mutta hän ei ikinä ajatellut lähtevänsä maasta. Svetan ja monien hänen sukupolveensa kuuluvien mielestä Pietari, ja Venäjä siinä mukana, kulkeutui vääjäämättömästi kohti eurooppalaista kohtaloaan vuosituhannen ensimmäisellä vuosikymmenellä. Se merkitsi kulttuurista yhteenkuuluvuutta, poliittista rauhaa, liberaaleja arvoja ja taloudellista menestystä.

Vuonna 2022 Sveta ei kuitenkaan halunnut puhua siitä, mitä oli menossa. Jokin hänen lyhytsanaisessa vastauksessaan – hän oli antanut minulle pakit – oli uutta. Venäjän ja lännen välille on jälleen laskeutumassa esirippu. Venäläisten nuorten entiset, eurooppalaistuneet arvot näyttävät olevan katoamassa, kun revansismi, vainoharhaisuus sekä Alinan VK-sivujen ja Putinin puheiden aggressiivisuus nousevat esille.

Putin ilmestyi televisioon jälleen 16. maaliskuuta pitämään puheen kansakunnalle. Hän väitti, etteivät Venäjää uhanneet pelkästään ulkopuoliset voimat vaan myös ”viideskolonnalaiset”, jotka oli ”puhdistettava”.¹⁰ Valtiolliset tiedotusvälineet väittivät, että vakoojia ja vihollisia oli kaikkialla ja että he tekivät aina työtä hämäräperäiselle salaseuralle, johon kuuluiivat ”globalistit”, Yhdysvallat ja Ukraina. Televisio näytti, kuinka näitä niin kutsuttuja vakoojia pidätettiin väkivaltaisesti. Etuovia hajotettiin ovi-juntilla, autonovia revittiin auki ja ihmisiä heitettiin jalkakäytävälle ja porraskuiluihin. Hämmentyneitä nuoria miehiä paikkattiin kasvoilleen maahan samalla, kun kovaotteiset turvallisuusjoukot

huusivat solvauksia heidän korviinsa. Verkossa levisi laajalle kuvia mukamas pettureiden kotien etuovista, joihin oli töhritty graffiteja ”SYNNYINMAAN PETTURI”, ”ÄLÄ MYY MAATASI, KUSIPÄÄ”. Niitä juhlittiin nationalistisissa ryhmissä, kun taas tyrmistyneet liberaalit ottivat ne vastaan haudanhiljaisesti.

Muutama päivä sen jälkeen, kun Sveta oli lyönyt minut ällikällä, hän murtui. Sveta ja hänen kollegansa pietarilaisesta peruskoulusta, jossa hän oli työskennellyt viisi viime vuotta, latasivat itsestään VK:hon kuvia, joissa he olivat levittäytyneet sodan tukemista symboloivan Z-kirjaimen muotoon. He olivat pukeutuneet tummanharmaisiin päällystakkeihin, jotka suojasivat heitä Pietarin alkukevään synkeältä kosteudelta. Kuvassa ollut ryhmä erottui juuri ja juuri neuvostoaikaisen koulunpihan halkeilevasta harmaasta asfaltista. Sveta oli kuvan reunalla ja heilutti veltosti Venäjän lippua.

* * *

Monet keskivertovenäläiset, joilla on keskivertopalkat, tavanomaiset unelmat ja tavoitteet eikä rahoitusta tai erityisiä kannusteita vallanpitäjiltä, on saatu vakuuttuneiksi siitä, että Ukraina on niin suuri uhka, että isänmaa ja sen väestö saatetaan joutua uhraamaan Venäjän puhdistamiseksi. He osallistuvat valtion propagandahankkeisiin ja panevat vain nimeksi vastaan ennen kuin antavat periksi. Tämä ilmiö ei ole uusi Venäjällä. Neuvostoliitossa tavallisimmat ihmiset olivat usein vallanpitäjien innokkaimpia tukijoita omaksuen näiden symbolismin ja kielen rakentaakseen omaa identiteettiään.¹¹ Kaikki nykyvenäläiset eivät seuraa Alinan kulkemaa polkua ääriajatteluun, mutta myös ne, jotka väittävät olevansa apaattisia, altistuvat jatkuvasti ekstremistien maailmalle.

Alinan tapaiset nuoret venäläiset kiihkoilijat ovat kuitenkin jotakin uutta jälkineuvostoliittolaisella alueella. Aggressiivisen nationalistisen kielen julkinen käyttäminen, salaliittomeemien

jakaminen ja tuen osoittaminen Ukrainan sodalle on Alinalle vilpittömyyttä. Hänen mielestään Venäjä ansaitsee olla suurvalta. Uhat piirittävät sitä. Länsimaiset elokuvat ja televisiokanavat menettävät nopeasti vetovoimaansa, kun hän bongaa amerikkalaisen kulttuurin Troijan puuhevoseen kätkeytyneitä, yhä pelottavampia salaliittoja. Alina ja kaikki häntä nuoremmat saattavat jatkossakin tuntea vain Venäjän, joka on lähes kokonaan eristyksissä lännestä, Venäjän, jota ohjaavat euraasialaisen dominoinnin messiaaniset, maailmanloppua ennakoivat ja hengelliset tavoitteet. Tämä on se Venäjä, johon he haluavat upottaa Venäjä, joka lupaa syvällisempiä ja henkisempiä palkintoja kuin lännen pinnallinen mutta vaarallinen ”woke”-elämäntyyli. Tämä on fasistinen Venäjä.

FASISMI SOSIAALISEN MEDIAN AIKAKAUDELLA

Neuvostoliiton entinen ulkoministeri Eduard Shevardnadze tapasi saksalaisen valtuuskunnan Moskovassa kaksi kuukautta ennen Neuvostoliiton hajoamista joulukuussa 1991. Tarkkänäköinen uudistaja oli ottanut usein yhteen kommunistipuolueen kovan linjan edustajien kanssa. Shevardnadze varoitti saksalaisia keskustelukumppaneitaan, että Neuvostoliiton vääjäämättömän sortumisen vanavedessä ”fasistisen johtajan” olisi aivan liian helppoa kaapata valta Venäjällä ja pyrkiä liittämään Krim takaisin osaksi Venäjää.¹² Edes Shevardnadze, josta tuli myöhemmin Georgian presidentti, olisi tuskin voinut ennustaa sellaista turmiollista ja kaikenkattavaa fasistista järjestystä, joka on hallinnut suurta osaa venäläisestä julkisesta keskustelusta 2000-luvun ensimmäisellä neljänneksellä. Kiistanalainen termi tarkoittaa yksinkertaisimmillaan etnonationalistista valtiota, joka valvoo yhteiskunnan kaikkia osia. Mutta mitä fasismi todella merkitsee ja erityisesti maassa, joka väittää taistelevansa juuri samaa ideologiaa vastaan?

Järkyttävä tutkimus Venäjän nuorison raivoisasta tuesta fasismiin väkivallalle ja ideologialle – ja siitä, miten Putin on käyttänyt tätä hyväkseen.
FINANCIAL TIMES

Miten Venäjä aivopesee lapsiaan kannattamaan hyökkäyssotaa ja myötäilemään hallinnon fasistisia oppeja?

Sodanaikainen Venäjä hukkuu fasistisiin symboleihin. Innokkaat patriootit hyökkäävät toimittajia, oppositio-aktivisteja ja kaikkia heitä vastaan, joita epäillään isänmaan pettureiksi. Nettitrollit yllyttävät kansalaisia liittymään joukkoon. Valtion televisio pelottelee katsojia tekaistuilla uutisilla Venäjän vastaisista salaliitoista. Lapsisotilaat marssivat ylpeinä Punaisen torin poikki.

Tätä on Venäjä 2020-luvulla: raivon ja nationalististen valheiden maa, jossa teeskentely ja rikotut lupaukset ovat elämäntapa ja tuhoa ennustava ajattelutapa vallalla. Ian Garnerin näyttää, miten Venäjällä on päädytty tähän ja mihin sen nuoret ovat matkalla: tämä fasistinen sukupolvi, joka on väkivaltaisempi ja aatteellisempi kuin maassa on koskaan ennen nähty. Teos paljastaa nuorisofasismien synkän todellisuuden Venäjällä – ja maan pimeään tulevaisuuden.

Kuva: William Lauzon

IAN GARNER on historioitsija ja Venäjän kulttuurin ja sotapropagandan tutkija. Hän on valmistunut tohtoriksi Toronton yliopistosta vuonna 2017 opiskeltuaan sitä ennen Bristolin yliopistossa ja Pietarin valtion konservatoriossa.

KL 32.5
ISBN 978-952-382-767-7

DOCENDO
www.docendo.fi